

ถึงเวลาขับเคลื่อนงานวิชาการสุขภาพะทางเพศ ในระดับชาติอีกครั้ง

เท่าที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการจัดการประชุมระดับชาติเกี่ยวกับสุขภาพะทางเพศมาแล้ว 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2557 โดยใช้ชื่อการประชุมว่า การประชุมระดับชาติเรื่องสุขภาพะทางเพศ โดยมีประเด็นหลัก (theme) คือ “การตั้งครมในวัยรุ่น” ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ใช้ theme ว่า “เช็กส์เปิดในวัยรุ่น: เปิดพื้นที่สร้างความฉลาดรู้เรื่องเพศ” และครั้งที่ 3 เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2562 ใช้ theme ว่า “การตั้งครมในวัยรุ่น: จากยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”

เป็นที่ยอมรับกันในแวดวงวิชาการว่า การจัดการประชุมสัมมนาในระดับชาติเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมความสำคัญของหัวเรื่องที่จัดประชุม มีตัวอย่างให้เห็นชัดเจนในระดับนานาชาติ เช่น การประชุมเรื่องการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานที่เมือง Alma-Ata ในประเทศรัสเซีย (ปัจจุบันคือประเทศคาซัคสถาน) เมื่อปี พ.ศ. 2521 เกิดผลผลิตคือปฏิญญาอัลมา-อาตา ซึ่งกลายเป็นจุดเริ่มต้นของงานสาธารณสุขมูลฐานที่มีการพัฒนาต่อยอดมาจนถึงปัจจุบัน การประชุมด้านส่งเสริมสุขภาพโลกที่กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา เมื่อปี พ.ศ. 2529 ได้ก่อให้เกิดกฎบัตรออตตาวา ซึ่งเป็นแม่บทของงานสร้างเสริมสุขภาพที่ใช้กันทั่วโลก ส่วนในเรื่องของโรคเอดส์ การประชุมนานาชาติครั้งแรกที่จัดขึ้นที่เมืองแอตแลนตาเมื่อปีพ.ศ.2528 สามารถสร้างกระแสแรงในการระดมพลังปัญญาเพื่อต่อสู้กับภัยโรคเอดส์ และมีการจัดต่อเนื่องกันมาจนเป็นประเพณี และกลายเป็นเวทีโลกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์

การประชุมระดับชาติเรื่องการตั้งครมในวัยรุ่นในประเทศไทยริเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2557 โดยนายแพทย์วิวัฒน์ โรจนพิทยากร ผู้อำนวยการศูนย์นโยบายและการจัดการสุขภาพของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีในขณะนั้น ซึ่งรับเป็นแกนนำในการจัดการประชุมในครั้งแรกและ 2 ครั้งต่อมาโดยทำหน้าที่ประสานภาคีต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการประชุมระดับชาติเรื่องสุขภาพะทางเพศทุกครั้งนับว่าเป็นกิจกรรมเด่นในการสร้างความเข้มแข็งกับงานป้องกันและแก้ไขการตั้งครมในวัยรุ่นของประเทศ ผลผลิตที่สำคัญของการประชุมคือ การเปิดเวทีผลักดันการออกกฎหมายท้องวัยรุ่น (ซึ่งประสบความสำเร็จในระยะต่อมา) การกำหนดภารกิจการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครมในวัยรุ่นของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและในระดับจังหวัด การพัฒนาวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพะทางเพศและเพศวิถีศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ความสำเร็จของงานท้องวัยรุ่นของพื้นที่ต่างๆ และอื่นๆ อีกมากมาย การจัดการทุกครั้งที่ผ่านมา แรงสนับสนุนที่สำคัญมาจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส.

บัดนี้ เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า จะมีการจัดการประชุมระดับชาติครั้งที่ 4 ในวันที่ 14-16 สิงหาคม พ.ศ. 2567 โดยจะจัดที่โรงแรมแกรนด์ริชมอนด์ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเช่นเคย องค์กรหลักในการสนับสนุนการประชุมครั้งนี้คือ สสส. แต่มีความแตกต่างจากครั้งที่ผ่านาคือ การประชุมครั้งที่ 4 นี้ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครมในวัยรุ่น (แห่งชาติ) โดยในการประชุมครั้งที่ 1/2567 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2567 ประธานคณะกรรมการ (รองนายกรัฐมนตรี) ได้ให้ความเห็นชอบ และขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตาม พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครมในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 (ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการอุดมศึกษาฯ) ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม และประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม เพื่อให้การจัดการประชุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงถือได้ว่าเป็นการประชุมแห่งชาติได้อย่างแท้จริง ส่วนผู้เข้าประชุมจะมาจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและจากทุกจังหวัด คาดว่าจะมีผู้เข้าประชุมประมาณ 1,000 คน (เทียบกับการประชุมครั้งที่ 1 - 2,100 คน ครั้งที่ 2 - 1,100 คน และครั้งที่ 3 - 1,600 คน)

การประชุมครั้งนี้ คณะอนุกรรมการด้านวิชาการ ซึ่งนำโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำหน้าที่พิจารณาเนื้อหาและกระบวนการประชุมได้เตรียมการไปได้พอสมควร จึงมีความก้าวหน้าไปอย่างน่าพอใจ

ประเด็นหลักหรือ theme สำหรับการประชุมครั้งนี้คือ การประชุมระดับชาติ เรื่องสุขภาวะทางเพศ ครั้งที่ 4: “ชุมชนเข้มแข็ง สร้างสุขภาวะทางเพศ” หรือ “**Strong Community for Healthy Sexuality**” ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในระดับพื้นที่หรือระดับชุมชน กิจกรรมการประชุมยังคงคล้ายคลึงกับ 3 ครั้งที่ผ่านมา คือ พิธีเปิด พิธีปิด การจัดปาฐกถาพิเศษ (keynote) การประชุมรวม (plenary) การนำเสนอหัวข้อสำคัญ (symposium) และการเสริมทักษะ (skill building) การจัดเวทีสำหรับกลุ่มวัยรุ่น (youth track) เวทีเปิดกลาง (open space learning) การแสดงนิทรรศการ (exhibition/market place) และการจัดบูธแสดงผลงานและนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาของภาคี เครือข่ายทุกภาคส่วน

เท่าที่ผ่านมา การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถลดปัญหาความรุนแรงลงกว่าครึ่งภายในเวลาเพียง 5-6 ปี จาก 53 ต่อพันเหลือ 21 ต่อพันในปีกลายนี้ ก็ได้แต่ตั้งความหวังว่า การประชุมระดับชาติครั้งที่ 4 นี้ จะสามารถช่วยเพิ่มความสำเร็จให้ยิ่งขึ้น โดยเป็นการเสริมความเข้มแข็งการดำเนินงานสุขภาวะทางเพศในระดับจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานห้องวัยรุ่น ซึ่งยังมีจุดอ่อนอยู่ในหลายพื้นที่ และความสำเร็จนี้จะส่งผลให้คนไทยมีสุขภาวะทางเพศที่ดีสมตามเจตนารมณ์ของภาคีต่างๆ ที่ร่วมมือกันจัดประชุมระดับชาติในครั้งนี้

นพ.วิวัฒน์ โรจนพิทยากร

บรรณาธิการ